

Recensent: Franka van Poelgeest

Annette Hartman: 'Een niet-geplande reis.' Hoop en bemoediging bij ziekte. Uitgeverij Medema 2010. ISBN 978-90-6353-580-3. (Kanker/ED/1)

Soort boek/ziekte/stijl: Evangelische getuigenis van een onvoorwaardelijk vertrouwen in Gods wijsheid tijdens het ondergaan van een ernstige en zeldzame vorm van eierstokkanker (kiemcelkanker). Open, eerlijk en optimistisch. Met veel bijbelteksten en oefeningen voor de lezer.

Over de schrijver: Annette Hartman is getrouwd en moeder van 3 kinderen. Samen met haar man werkt ze voor de Belgische Evangelische Zending. Ze heeft al geworsteld met een flinke depressie en met ernstige bekkeninstabiliteit als ze in 2005 kiemcelkanker krijgt.

Korte beschrijving: Annette Hartman krijgt op haar zevenendertigste een ernstige vorm van eierstokkanker. Ze moet allerlei onderzoeken, een zware operatie en een hele serie chemokuren en andere behandelingen ondergaan. Tijdens deze periode krijgt zij (en haar gezin) te maken met onzekerheid over de toekomst, hevig lichamelijk lijden, een lange herstelperiode en sociaal isolement. Annette gelooft dat het krijgen van deze ziekte een kans is om haar relatie met God te herontdekken en te verdiepen en daarover op evangelische wijze te vertellen aan haar medepatiënten, haar gezin en de geloofsgemeente waarvan ze deel uitmaakt. Ze geeft haar ervaringen een plek en een diepere betekenis aan de hand van bijbelteksten en reflecties daarover. Aan het einde van elk hoofdstuk krijgt de lezer door middel van vragen en oefeningen de gelegenheid om zelf ook te reflecteren en zich bewust te worden van de rol van God in zijn of haar eigen ziekteproces. Het is Annettes hoop anderen in hun lijden tot steun te zijn en te laten zien dat God een bedoeling heeft met alles in ons leven maar dat die bedoeling soms niet makkelijk te doorgronden is. Op momenten van twijfel en verwarring is het volgens haar belangrijk om toch te blijven vertrouwen op de wijsheid van God omdat dat het enige is wat ons echt door zware perioden heen zal kunnen helpen.

Wat viel op: Als men als niet-gelovige de moeite doet om door Annettes evangelische uitgangspositie heen te lezen dan wordt de onderliggende wijsheid zichtbaar. De inzichten die dan naar voren komen zijn door iedere (ook niet-gelovige) zieke te begrijpen hoewel de betekenisgeving gevat is in bijbelse woorden en er verwezen wordt naar verhalen die voor velen tegenwoordig onbekend zijn. Het gaat over het omgaan met angst en onzekerheid, het accepteren van verlies, het vergeven van jezelf en mensen om je heen, het leren loslaten van verwachtingen en grote plannen en het herontdekken van belangrijke 'kleine' dingen. Voor deze voor een patiënt cruciale thema's is binnen medische informatie en de taal van alledag vaak geen ruimte. Het boekje laat zien hoe belangrijk het is om tijdens een ernstige ziekte een aanvullende (religieuze) taal te hebben, die het mogelijk maakt om het lijden een plek te geven, zowel persoonlijk als in communicatie met anderen.

Citaten: Pag. 11: 'Je bent gewend om te plannen en afspraken te maken. Het leven is druk: je hebt veel bezigheden en dan gebeurt er iets wat je hele leven op zijn kop zet. De vraag is: hoe ga je op reis door dit leven? Ga je alleen of gaat God met je mee? Als er dan obstakels op je levensweg komen, is God daar ook bij. Ik geloof zeker dat we mogen plannen en vooruitdenken, maar we moeten ook bij de dag leven.'

Pag. 13: 'Een brug gaat van de ene oever naar de andere. Je bent aan de ene kant van het water. Omdat het water een grens is, weet je niet wat er aan de andere kant is. Je kent de

oever waar je je bevindt. Door de ziekte steekt degene die ziek is als het ware een brug over: je weet niet wat er aan de andere kant zal zijn en je kunt niet meer terug. Kun je je zieke partner hierin volgen of niet? Steek je samen die brug over? Als je dit niet samen doet, raak je van elkaar gescheiden. Je komt in een nieuw stuk land dat je niet kent, maar dat je moet gaan ontdekken. Deze nieuwe situatie brengt je allebei uit balans. Beiden ervaar je deze nieuwe oever anders. Daarom is het belangrijk de ander te vertellen wat je meemaakt en ervaart.'

Pag. 33: 'Cellen gaan hun eigen weg en ontsporen: ze houden zich niet meer aan de oorspronkelijke scheppingsorde die God bepaald heeft in zijn schepping. kanker heeft dus alles te maken met de gevolgen van de zondeval. Wij leven nu eenmaal in die gevallen wereld, die onderhevig is aan zonde en de gevolgen daarvan.'

Pag. 34: 'Het boek Job laat zien dat er geen direct verband is tussen de zonden van Job en zijn ziekte. Het verhaal laat ons ook zien dat er een geestelijke strijd aan de gang is in de hemelse gewesten. Wij weten niet wat er zich in de geestelijke wereld afspeelt. Maar één ding weten we wel: God is altijd bij ons en hij is Overwinnaar!'

Pag. 35: 'In Fil. 2:30 zegt Paulus: 'Want om het werk van Christus is hij de dood nabij gekomen.' Je leest het goed: om het werk van Christus. Hij was bijna dood. Dat is niet niks. En dan staat er dat het om het werk van Christus was?! Ja, God gebruikt ziekte voor zijn hogere doel. Epaphroditus is ziek geworden met een speciaal doel: voor Gods werk, voor de bouw aan zijn koninkrijk, om zijn naam te verkondigen aan iedereen die het horen wil.'

Pag. 37: 'Misschien zou je verwachten dat mijn eerste reactie zou zijn: 'God, waarom ik?' Maar mijn eerste reactie was: 'Waarom ik niet en zij wel?' het idee dat ik vrolijk de afdeling zou aflopen na de operatie en zou zeggen dat het bij mij geen kanker was, omdat er zoveel mensen voor me gebeden hadden over de hele wereld, leek mij opeens een heel vreemd getuigenis tegenover al die mensen met kanker. Ik was een van hen geworden en vreemd genoeg voelde dat goed. Ik was bereid om een met hen te zijn in hun lijden. Ik had natuurlijk geen keuze... Of toch wel? Door te zeggen: 'Waarom ik niet' kwam ik niet in conflict met God die dit had toegelaten in mijn leven. Ik wist dat God hier op de een of andere manier een bedoeling mee had'

Pag. 38: 'Ik had veel gelegenheid om met mijn kamergenoten over het geloof te praten. In zo'n situatie worstelt iedereen met allerlei levensvragen. Ik hoefde nooit zelf over het geloof te beginnen; de vragen kwamen vanzelf als ze merkten dat ik bad voor het eten of in mijn bijbel las of bezoek had gekregen van een voorganger. Er waren veel open deuren om het evangelie te delen met ongelovigen, doordat ik net als zij geconfronteerd werd met lichamelijk lijden.'

Pag. 40: 'Pas later zijn die vragen bij me opgekomen, toen ik daar de energie en tijd voor had. Ik zag zoveel lijden om me heen in het ziekenhuis. Dit keer niet als verpleegkundige (want dat ben ik ook), maar als patiënt. Opeens stond ik aan de verkeerde kant van het ziekenhuisbed! Of zoals een medepatiënt het zo mooi zei: 'Ik ben in de verkeerde film beland!' Dit geeft goed weer hoe je je voelt als alle vastigheid onder je voeten weggeslagen is.'

Pag. 51: 'Wat mij persoonlijk door alles heengedragen heeft, is dat ik weet dat Jezus als geen ander onze smarten kent. In Jesaja 53 vers 3 staat dat Hij veracht was en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte, iemand voor wie men het gelaat verbergt. Ik voelde me vaak ook zo: mensen ontweken me omdat ze niet wisten wat ze tegen me moesten zeggen, mijn wereldje werd kleiner doordat ik ziek was en niet meer naar de bijeenkomsten van de gemeente kon gaan vanwege infectiegevaar, mijn kale hoofd en magere gestalte zullen veel mensen waarschijnlijk geschokt hebben.'

Pag. 56: 'Doordat mensen niet in staat waren naast mij te komen staan in mijn lijden, leerde ik ten diepste wat het betekent dat God dat wel doet. God heeft de omstandigheden gebruikt om mij te leren volledig op hem te steunen.'

Pag. 64: 'Toen na de operatie bekend was dat de tumor kwaadaardig was, hield onze gemeente

een gebedsbijeenkomst voor me. De mensen waren enorm geschrokken en ze wilden dat graag voor me doen. Ik lag in het ziekenhuis. Ik was te ziek van de operatie om te beseffen wat dit voor mij betekende. Ik hoorde het ook pas de dag erna. Ik denk dat het vooral voor de gemeente een speciale functie had om samen te komen.'

Pag. 83: 'Mijn lichamenlijk lijden was uitputtend en extreem. Ik reageerde op alle medicatie zoals 'de hoge uitzondering' in de bijsluiters. Aan het einde van de reeks chemokuren was ik lichamenlijk een wrak. Als ik alleen al naar het toilet was geweest, was ik daarna 'dood'moe. Ik was vaak zo moe dat zelfs gewoon ademen, het op- en neergaan van mijn borstkas, enorm vermoeiend was. Dit was een compleet nieuwe ervaring van moe zijn voor mij. Er zijn momenten dat ik me kan verheugen in de geestelijke lessen die ik heb mogen leren door de kanker heen. Maar als ik terugdenk aan het lijden, dan vind ik het eerlijk gezegd nog altijd moeilijk om te zeggen dat het alle lijden waard was. Misschien ben ik nog niet zo ver.'

Pag. 84: 'Ik heb na de chemokuren een soort eigen 'psalm' geschreven. Verscheidene keren heb ik mogen getuigen met deze psalm. In de kerk, op een conferentie, in het ziekenhuis. Het schrijven van deze psalm heeft mij enorm geholpen om me te richten op de positieve dingen.'

Pag. 91/92: 'Lichamenlijk was ik een wrak geworden en genieten van het leven was er nauwelijks bij. Ik ervoer een groot contrast met de mensen om me heen, die leven alsof het leven één groot feest is. Ik kon me niet langer verplaatsen in hun zorg om uiterlijk en aardse bezittingen.'

Pag. 103: 'De kinderen vonden het niet fijn dat ik kaal zou worden en zij wilden dat ik een pruik ging dragen. We hebben met zijn allen een pruik uitgezocht. De kinderen dachten actief mee. [...] In de zomer liep ik af en toe wel zonder pruik op in huis, maar zodra ik naar buiten ging zette ik hem op. De kinderen vonden het niet prettig als andere mensen mijn kale hoofd zouden zien. [...] Door die pruik hebben we ontzettend gelachen met elkaar. Toen we op een avond met z'n allen op en rond mijn bed zaten, zetten Peter en de kinderen mijn pruik om beurten op. Hilariteit alom! We hebben er foto's van gemaakt. Humor werkt heel ontspannend.'

Pag. 106: 'Ik zelf denk dat het voor de gezinsleden die een geliefde zo ziek zien nog erger moet zijn dan voor degene die het treft. Mijn man zei vaak dat hij zich zo machteloos voelde en dat hij dat heel moeilijk vond. Hij wilde zo graag iets voor me doen om het lijden te verzachten.'

Pag. 127: 'Een paar maanden na de laatste chemokuur begon ik mezelf vragen te stellen. Ik ging alles verwerken na de periode van overleven. Toen ik aan het overleven was, kwam ik niet toe aan de emotionele verwerking. Soms is het moeilijk voor mij om te geloven dat God me in deze situatie gebracht heeft. Ik kijk dan naar de omstandigheden: ik denk terug aan het lijden, ik word overvallen door vermoeidheid, andere lichamenlijke kwalen belemmeren mijn functioneren, ik zie dat de kinderen het moeilijk vinden dat hun moeder niet altijd kan wat andere moeders kunnen, mijn man moet bij thuiskomst van zijn werk meteen weer aan de slag omdat ik te moe ben om eten te koken, een van mijn kinderen worstelt met de angst dat een dierbare dood zal gaan enzovoort. Ik worstel met God. Ik voel boosheid, frustratie, verdriet en nog veel meer emoties.'

Pag. 153: 'Wie bepaalt wanneer het 'over' moet zijn en wanneer je er niet meer over mag praten? Aan één kant wil je natuurlijk niet liever dan dat het 'over' is, je wilt natuurlijk niet blijven steken in zelfmedelijden! Bovendien is er nog altijd die dimensie die jou diep van binnen blij en dankbaar heeft gemaakt omdat je vandaag nog leeft. Maar aan de andere kant is het gewoon niet 'over': de controles in het ziekenhuis blijven iedere keer opnieuw spannend, je lichaam is veranderd, je denken is veranderd, je hele leven is veranderd.'

Pag. 166: 'Het lijden (de verdrukking) werkt in ons iets uit met eeuwigheidswaarde: het vormt ons karakter (Rom. 5:3-6), het beproeft de echtheid van ons geloof tot lof en heerlijkheid en eer van Jezus Christus (1 Petr. 1:6-7), het werkt volharding in ons uit (Jak. 1:2-4), het helpt

ons om ons oog gericht te houden op Jezus Christus (Hebr. 12:2). Lijden is een van Gods goede gaven, ons ten goede en tot zijn glorie.'

Extra:

<http://eennietgeplandereis.blogspot.com/>